

PRŮBĚŽNĚ DOPLŇOVANÝ SLOVNÍK ANTICKÉHO ŘECKA

AUTOŘI: STUDENTI PRVNÍCH ROČNÍKŮ GYMNÁZIA BRATRŮ ČAPKŮ

Na jaře školního roku 2010/2011 začali studenti prvního ročníku pracovat na tomto Slovníku antického Řecka. V této tradici bychom chtěli pokračovat i v dalších letech a slovník dál rozšiřovat. Práce na slovníku se totiž jeví jako velmi přínosná pro jeho autory, zejména pak při třídění poznatků z různých zdrojů, k jejichž konečnému, abecedně seřazenému přehledu se mohou zpětně vracet. Doufáme, že podobně přínosná bude i pro další čtenáře.

Zkratky autorů

CT – Tereza Cmíralová

DJ – Jakub Demartini

KP – Pavla Kárníková

TD – David Taliján

A

Achájové

Během období, kdy se civilizace na Krétě rozvíjela a vzkvétala, přišel do kontinentálního Řecka kmen achájů a trvale se zde usadil. Zmínky o nich, tentokrát pod jménem Achchijawá, se zde objevily už v archeologických záznamech z chetitské říše. Byl to národ pastevců a válečníků, který neustále putoval a hledal nové pastviny pro svá stáda a po cestě si násilně a absolutně podmanil skupiny původně žijící na chetitském území. Usadili se v Thessalii, Biotii, Attice, Argolidě a Messénii a poměrně rychle změnili polonómádký způsob života, kterému přivykli cestou na Balkán dolů na jih. Usídlili se pochopitelně v oblasti blízko Střezemního moře a začali zúročovat výjimečně dobré přírodní podmínky, úrodnou půdu a dostatek zvěře. Zanedlouho potom si panovníci z Argu, Iolku, Mykén, Tíryntu a Pylu – muži nejvýše postavení na přísném Achajském sociálním žebříčku – uvědomili si důležitost obchodních tras na svém území a začali je využívat. Podnikaví kupci, obchodující v rámci celé Egeidy a východního středomoří, pak skupovali nejen jejich bohaté potravinové zásoby, ale hlavně vzácné zlaté, stříbrné a bronzové předměty, tkaniny a keramiku. (CT)

Akropolis

Akropolis (řecky: Akros = Vysoký, Polis = Obec), v původním významu, značí opevněné návrší řeckých měst. Dnes se tento výraz používá v oboru archeologie, pro centrální, nebo silně opevněnou část hradišť. Nejznámější, Akropolis Athénská, byla postavena z důvodu, aby dohlížela na celé Athény.

Alexandr Veliký

Po atentátu na Filipa II. roku 336 se stal makedonským králem jeho syn Alexandr z manželství s Olympiadou z Épeiru. Alexandr hned po svém vstupu na trůn tvrdě zasáhl proti potencionálním odpůrcům v Makedonii a upevnil svou autoritu v Řecku. Stejně jako jeho otec byl prohlášen za thessalského vládce a stal se hegemonem delfské amfiktyonie. V Korintě jej Řekové provolali za vrchního velitele pro tažení proti Peršanům.

Pro ovládnutí Persie dokonce zajal rodinu perského krále Dáreia III. Postupně ovládl fenická města podmanil si Egypt, kde se nechal od Amonova velekněze prohlásit za syna božího. K definitivnímu zničení Persie dobytím Babylonu a Persepoli. Se svým vojskem pokračoval vpádem do Indie, po návratu do Babylonu ho prohlásil za hlavní město, a také podlehl své nemoci a roku 323 zemřel. (CT)

Alexandreia v Egyptě

Alexandreia je druhé největší Egyptské město na břehu Středozevního moře. Dnes je to pro Egypt any jeden z nejdůležitějších přístavů. Město založil Alexandr Veliký a fungovalo jako sídlo Ptolemaiovců. Za nedlouhou dobu se stala jedním z největších měst helénské civilizace. Po příchodu Arabů a několika zemětřeseních, začala upadat. Počátkem 19. století se ovšem město začalo kvůli hospodářství znovu rozrůstat. (TD)

Amfiteátr

V 6. – 7. století nabyly tyto stavby svou typickou kompozici. Základním požadavkem bylo jednoznačně jeviště, scéna. Divadlo stálo v dolíku – k tomu účelu upravenému nebo vyhloubenému – na vyvýšeném, významném místě. Divadlo bylo shromaždištěm tisíců

občanů, kteří se přicházeli podívat na hry stvořené génii a na velkolepou kulturu tragických i komických básníků. Bylo to také místo pro chvíle odpočinku, pro debaty a spory o všemožná témata: politika, zvyky, móda, chování, mýty náboženství, mravní otázky. Také proto se divadlo stalo charakteristickým rysem a prvkem řeckých měst.

Pro stavbu této honosné budovy měla svá pravidla. **(CT)**

Amfora, konvice, číše, kráter

Tvary Řecké stolní keramiky, sahající až do Mykénské doby. Mnoho z nich se udrželo až do Helénistické doby.

- Amfora – Nádoba s rozšířeným hrdlem a dvěma uchy po stranách. Sloužila k uchování vína.
- Konvice – Nádoba s hubicí na kraji hrdla a většinou jedním uchem. Sloužila, např. k přelévání nápojů a do číší.
- Číše – Slavnostní zdobená nádoba, určena k pití nebo obřadům.
- Kráter – Velká nádoba na nízkém podstavci s rozvětveným obvodem nahoře a dvěma horizontálními uchy. Sloužila k mísení vody s vínem. **(TD)**

Anakreón

Žil v polovině 6. století v Teu. Po napadení svého rodiště Peršany utekl do Thárkie, kde působil jako voják. Poté se přemístil na dvůr Polykrata ze Sámu, kde působil jako domácí učitel a také si zde vydobyl postavení slavného básníka. Po smrti Polykrata se přesunul na do Athén, na dvůr Hipparcha, ale po vraždě tohoto tyрана se rozhodl vrátit se do svého rodiště Teu, kde také zemřel. **(CT)**

Motivy jeho básní byla láska, mládí, víno a jiné životní radosti. Při svém básnění se často doprovázel lyrou či jiným hudebním nástrojem. Jeho poezie byla inspirací mnoha umělců a napodobitelů.

Anaximandros

Jeho život se datoval okolo 610 př. n. l. – okolo 546 př. n. l. Anaximandros z Milétu, jak byl také znám, byl starořecký filosof a představitel „mílétské školy“. Patří k zakladatelům filosofie a vědy, společně s Thalétem, svým učitelem. **(TD)**

Antigonovci

Antigonovci byla makedonská královská dynastie založená Antigonem I. Monofthalmem, jenž byl Alexandrovým generálem a jednou z nejvýraznějších postav válek diadochů. Antigonovci ovládali od roku 294 př. n. l. Makedonii a velkou část Řecka. V letech následujících po Alexandrově smrti vytvořil Antigonos I. velkou říši s jádrem v Malé Asii. Jeho pokusy ovládnout celé území Alexandrovy říše ale skončily jeho porážkou a smrtí v bitvě u Ipsu v roce 301 př. n. l. Antigonův syn Démétrios I. Poliorkétés vyvázl z bitvy a dokázal se zmocnit Makedonie, avšak po několika letech byl poražen a nakonec zemřel v zajetí. **(DJ)**

Apollón

Artemidin bratr-dvojče, bůh hudby, poezie, věštby a lékařství a ochránce skotu a ovcí. Jeho symbolem se stal vavřík, po jeho milované Dafné, která aby mu unikla se proměnila ve vavřík. Poté co se Apollón narodil rozhodl se pomstít hadu Pythonovi, jenž obtěžoval jeho matku. (Python byl strážce Delfské věštírny). Po zabití Pythona Apollón věštírnu ovládl. Poté začal být spojován s hudbou, lékařstvím a lukostřelbou. Tyto činnosti dovozovali kontakt s nymfami a smrtelnicemi. **(CT)**

Arés

Arés byl synem boha Dia a bohyně Héry. Starověcí lidé ho považovali za velmi silního, který spoléhá pouze na svoji sílu, ale příliš často nespolečá na svůj rozum. Za muže, který se věnuje pouze boji a cvičení. Mezi řeckými bohy kvůli své povaze a touze po boji nebyl příliš oblíben. Uznával ho pouze bůh podsvětí Hádes, kterému Arés pomáhal. A taky bohyně Afrodita, která ho obdivovala pro jeho sílu a krásu.

Archaické období

Archaickou dobu (Raně dynastická doba) chápem jako období 1. a 2. Dynastie (datujeme 3000 př. n. l. – 2686 př. n. l.) v dějinách starověkého Egypta. Egypt byl tehdy sjednocen v jeden celek z Horního a Dolního a jeho centrem se stal Cenej (v Horním Egyptě). Můžeme ho tedy najít pod dalším názvem, jako Čínevské království.

Aristoteles

Žil v období 384 př. n. l. – 322 př. n. l.. Filosof, narozen ve Stageire, patřící do vrcholného období filosofie v Řecku. Byl to Platonův nejvýznamnější žák a Alexandra Velikého vychovatel. Položil základ mnoha vědám svým rozsáhlým encyklopedickým dílem. **(TD)**

Artemis

Artemis byla dcera Dia a Léty, její dvojče byl bůh Apollón. Je to bohyně lovu a Měsíce a ochránkyně lesů a divoké zvěře. Proto bývala zakreslována s lukem. V Římské době ji můžeme znát, jako dianu.

Athénský námořní spolek

478 př. n. l. - 404 př. n. l. Athénský (Attický nebo Délský) námořní spolek fungovalo jako spojenectví přímořských a ostrovních starověkých řeckých obcí, které byly vedeny Athénami. Jeho cílem bylo osvobození řeckých oblastí Malé Asie od peršanů. Skončil společně s Athénami, po Peloponéské válce. **(TD)**

B

Bitva u Chaironeie : Když Filip II. začal zasahovat do oblasti Helespontu, čímž bylo ohroženo zásobování Athén obilím, Athény spolu s Thébami vyhlásili společně Filipovi válku. Vojsko Řeků sestávalo ze zhruba 30 000 boitských, athénských a další spojeneckých pěšáků. Na pravém křídle stálo 12 000 boitských hoplitů. 10 000 athénských hoplitů zaujalo stanoviště na levém křídle, zatímco spojenečtí hoplité a 5 000 nájemných žoldnéřů drželo střed. Filipovi síly měly možná menší početnou převahu. Protože věděl, že Athéňané nejsou příliš zkušenými, záměrně stáhl své pravé křídlo, jež stálo proti nim, aby je vyprovokoval k pronásledování, zatímco sám mezitím přeskupil síly a s neobyčejným úspěchem vpadl Athéňanům přímo do zad. Všichni, kteří nedokázali včas uprchnout, byli pobiti. Když se pak na levém křídle podařilo makedonské jízdě pod velením mladého Alexandra prolomit biotské linie složené z ostřílených bojovníků, měl Filip bitvu vyhranou. Tohoto vítězství dosáhl nejlepším výcvikem, mistrovskou koordinací jízdnicích a pěších vojsk a převahou makedonských falang s dlouhými bodci nad kopími řeckých hoplitů. Touto bitvou skončila samostatnost řeckých států. **(CT)**

Bitva u Thermopyl

Měla zásadní vliv při Řecko-perských válkách odehrávající se roku 480 př. n. l. Řekové se rozhodli posunout linii obrany na hranici severního a středního Řecka ke strategicky výhodně položenému Thermopylské průsmyku. K Thermopylám pod vedením spartského krále Leónida asi čtyři tisíce Peloponésanů (ze Sparty, Arkádie, Korintu, Fleiúntu, a z Mykén) a k nim se připojily asi tři tisíce mužů z obcí ve středním Řecku (Fókové, Opúnští Lokrové, Thespilští a rovněž Thebané). Současně vyplulo 271 triér a 9 padesátiveslic k Severnímu pobřeží Eubonie a zaujalo postavení u mysu Artemísion. Přes polovinu loďstva dodali Athéňané a později vyslali ještě dalších 53 triér.

Pozdější řecká tradice značně zveličovala počet mužů, kteří se zúčastnili Xerxovy výpravy. Hérodotos hovoří o oddílech z jednotlivých částí perské říše a uvádí, že se tažení zúčastnily 2 641 610 vojáků. Podle dnes přijímaných odhadů bylo v Xerxově tažení proti Řecku asi 200 000 mužů, z čehož bylo 150 000 vojáků. Pozemní vojenské síly a válečné loďstvo osahovalo asi 600 – 700 triér.

Na hranicích středního Řecka narazilo perské pozemní vojsko i loďstvo na řeckou obranu. Obránci Thermopyl odolávali po dva dny úspěšně nepříteli, který nemohl v úzkém prostoru využít své značné početní převahy. Peršané se dozvěděli – prý od Efialta z malijské Trachíny – o existenci horské stezky a vyslali po ní v noci vybraný oddíl vojska. Fókové, kteří stezku střežili, byli překvapeni vpádem nepřátel a dali se před útokem lukostřelců na útěk. O výsledku bitvy u Thermopyl tak bylo rozhodnuto.

Většina Řeků ustoupila, a to patrně na pokyn Leónida, jenž si byl dobře vědom, že postupu perského vojska nelze zabránit. Sám však vytrval na místě a spolu s ním bojovalo proti nepřátelské přesile 300 Spartánů, 700 občanů Thespií a 400 Thébanů. Všichni v boji padli a zahynuli. Hérodotos hovoří o těžkých ztrátách, které v bitvě utrpěli Peršané. Na památku zdobí

toto místo proslulý nápis: „*Cizinče, zvěstuj Lakadajmonským, že zde ležíme poslušni jejich zákonů.*“

Říci kdo vyhrál je sporné, po vojenské stránce toto bylo první a poslední vítězství Peršanů nad Řeky, ale po stránce etické zvítězili Řekové. (CT)

C

D

Drakon

Jeden z reformátorů vládnoucí v Athénách. Žil ve 20. letech 7. stol. př. n. l. Nechal sepsat zákony založené na zvykovém právu. Tresty, které se v jeho zákonech uplatňovaly, byly většinou tak tvrdé, že se dodnes velmi přísné, kruté potrestání označuje přízviskem drakonické. (CT)

Drama (řecké)

Vyvinulo se v antickém období (5. – 4. stol. př. n. l.) z obřadních náboženských her. Proto byly v divadle velmi časté monology bohů. V divadle hráli jen muži, a to i ženské role. Je známo, že lidé v tehdejší době chodili do divadla mnohem víc, než dnes. Byla to součást jejich kulturního života. (TD)

E

Empedokles z Akragantu

Narodil se roku 485 př. n. l., působil jako lékař a věstec, skládal verše a věnoval se filosofii. Tento nadaný řečník byl tragickou a trudomyslnou postavou, vnitřně rozervaný, blouznivý snilek a vášnivý hlasatel lásky v nelaskavé době, muž, který se postupem doby nechal uctívat jako božský divotvůrce a nevysloveně trpěl citovým chladem svých bližních.

Podle jeho názoru se jsoucno skládá současně z mnohotvárnosti i jednoty a jeho stavebními prvky jsou věčné síly lásky a nenávisti. Čtyři živly považoval za věčné a označoval je jmény bohů: oheň byl zářivě jasný Zeus, země životodárná Héra, vzduch neviditelný Aidoneus, voda Nestis, tedy tekoucí jejíž slzy skrání smrtelníky. Lásky a svár jsou vesmírné síly změny. Rozhodující o změně živlů a o tom, zda se sloučené rozpojí a rozloučené spojí: „Tím že se navzájem prostupují, vznikají hned jako to, hned jako ono a provždy jedno a totéž.“ V tomto věčném koloběhu se nic nepřidává a nic nekončí. Vznik a zánik nejsou. Formy a stavy probíhajícího míšení jsou proměnitelné. Celek zahrnující protipoložné síly se nachází v klidu, v souladu se sebou samým, je kulovitý a božský.

Empedokles zemřel ve věku šedesáti let pravděpodobně v peloponéském exilu, a ne, jak tvrdí antické legendy, skokem do Etny. Jedna legenda o něm praví, že chtěl dokázat svůj výstup ke hvězdám – sopka však ocelové sandály namyšleného myslitele vyplivla neporušené ven. (CT)

Epikureismus

Zakladatelem je Epikúros (4.-3. st. př. n. l.), vycházel z Démokritova atomismu. V Athénách založil školu - Zahradu Epikurovu.

Označil dvě příčiny strastí lidského života, které je nutné překonat:

- strach z bohů - není jej třeba - bohové žijí mimo tento svět, nemohou tudíž ani odměňovat, ani trestat

- strach ze smrti - není jej třeba - „Když jsme tu my, není tu smrt, a když je tu smrt, nejsme tu my.“

Jako nejvyšší hodnotu označil dobro a za cíl života označil slast. **(DJ)**

F

Falanga

Falanga neboli šik, který sestával z pěších rot, jejichž jádrem byli hypaspistai zahrnující i královskou gardu. Pěší falangy byli ozbrojeni čtyřmetrovými bodci. Tak byli daleko pohyblivější a schopnější pružně reagovat na nepředvídatelné situace. Jednotky byly rozděleny podle kombinované metody silnějších a slabších. Speciální útvary se drželi postrahách a chránili tak křídla a týl pěších falang.

Složení falang zdokonalil Filip II. **(CT)**

Filip II.

Filip II. zasedl na makedonský trůn po svém bratru Perikkaru III. V mládí dlel jako rukojmí v Thébách, kde se učil vojenskému řemeslu. Dva roky po porážce ve které Ilyřané zabili jeho bratra, zmocnil se pobřežní kolonie Amfipole. Poté následujícího roku vybudoval na místě staršího osídlení město Filippy, a to pod Pangajským pohořím. Bohatý zisk z těchto dolů mu pomohl překonat dosavadní slabost Makedonie. V neposlední řadě pak velkorysým způsobem zorganizoval rozvoj armády, kterou přebudoval v účinnou národní ozbrojenou sílu, rozšířenou o nemakedonské jednotky, a to v rozsahu až na Balkáně zcela nevídaném.

Bitvou u Chaironee měl v područí všechny městské státy.

Poté se rozhodl zaútočit na Perskou říši, čímž chtěl pomstít okupaci v minulém století. Tento důvod zapříčinil uskutečnění sněmu, který svolal do Korintu po bitvě u Chaironeie. Zúčastnili se skoro všechny státy s výjimkou Sparty. Menší města krále Filipa podporovala, protože v něm viděla jistou záštitu proti mocnějším sousedům a snad i proto, že jejich delegace byly podplaceny. Proto byl dohodnut všeobecný mír. První útoky na Perskou říši byly úspěšné.

V roce 337 zabit v Aigejích. Motiv a přesné okolnosti atentátu nejsou zcela objasněny.

O Filipovi se ví že byl skvělým vrchním velitelem, ale měl neurvalé chování a pil nadměru. Byl ale také neobyčejně statečný a schopný vzdorovat bolesti i těžkým zraněním, jako byla ztráta oka, zlomené rameno a zmrzačená paže i noha.

Roku 357 si vzal za ženu Olympiadu, dceru molosského krále. Ta mu porodila dvě děti, Alexandra a Kleopatru. Filip využíval svatby za diplomatickou zbraň, oženěn tedy byl šestkrát či sedmkrát, to mělo pravděpodobně souviset i s osudným atentátem. **(CT)**

H

Héfaistos : Byl bůh ohně a kovářství. Podle pověstí se jeho matka Héra po narození znechutila jeho ošklivostí a svrhla ho do moře. Tam ho zachránili nymfy a devět let ho ukrývali v jeskyni a učili umění s kovem. Héfaistos se poté své matce pomstil a vyrobil jí trůn, jenž ji měl polapit a nepustit. Pro obměkčení mu nešťastná Héra dala zbudovat dílnu a zařídila sňatek s bohyní

lásky, Afroditou. Ale poté co kritizoval Dia byl za trest svržen z Olympu a zlomil si obě nohy. Po čase mu Zeus odpustil. Hefaista také proslavila pověst o stvoření Pandory pro pomstu Prometheovi. **(CT)**

Heilóti

Byli řečtí zemědělci obývající Lakónii a Messénii, podrobení za dórského vpádu Spartanů. Byli bezprávní a nesvobodní, náleželi spartskému státu. Obdělávali údělky půdy Spartanů. Eforové proti nim každoročně vyhlášovali válku a spartští mladíci mohli heilóty beztrestně zabít. Heilóti několikrát povstali. V roce 369 př.n.l. se za Epaminondovy pomoci messénští heilóti osvobodili ze spartské nadvlády. **(DJ)**

Helénismus

Helénismus je šíření řecké kultury do světa. Hlavně etické části kultury, zatímco samo Řecko přijímalo jiné kultury, aby bylo erudované.

Zároveň se s helénismem šířil individualismus do světa. Kládly se filosofické otázky a cílem toho byla snaha najít návod, jak správně žít a umřít, jak dosáhnout v životě lidského štěstí a dosažení duševního klidu, čemuž se po helénismu začalo říkat ataraxia. **(TD)**

Héra

Její manžel byl Zeus, který byl i jejím bratrem. Říká se o ní, že dokázala vidět do budoucnosti, byla velmi krásná. Dokázala ovládat počasí a byla hlavní představitelkou bohyně na Olympu. Ženy se k ní modlily jakožto k bohyni manželství. Avšak i přes to byla Héra velice žárlivá žena, která vyčítala Diovi skoro vše, pro co se rozhodl. Jejími dalšími sourozenci byli Poseidon, Hádes, Démétér a uvádí se (však jen někde) Hestia. Děti jí byli – Árés, Héfaistos a Hébé. Dokázala měnit věrohodně podobu do zvířat nebo lidí. **(DJ)**

Hérakleitos

Žil zhruba 540 př. n. l. – 480 př. n. l.. Řecký filosof, z Efesu, fungující také před Sokratem. Žil velmi samostatně, zřejmě proto je o něm dochováno jen velmi málo informací. Nazýván jako „Temný“ nebo „Plačící filosof“ proto, že neustále vedl opovrhující poznámky o lidech. **(TD)**

Hermes

Syn Dia a Maii se narodil na hoře Kylléné v Arkádii. Je ochráncem cest a poutníků, ale i zlodějíčků, bohem obchodu, lsti a podvodu a v neposlední řadě poslem bohů. Nikdo jej nemůže předčit v chytrosti, bystrosti a dokonce ani v krádeži. **(DJ)**

Hestia

Hestia byla bohyně rodinného krbu a především ohně. Byla to dcera Titána Throna a sestra Dia, Poseidóna, Háda, Héry a Démétrý. **(TD)**

Homér

Autor nejznámějších řeckých eposů, Iliady a Odyssea. Jež popisují Trojskou válku a následný odchod domů krále Attiky, Odyssea. Autor žil v 8. stol. př. n. l. .

O místu a době Homérova narození byly spory už ve starověku. V antické tradici byl Homérův původ spojován především s oblastí západního pobřeží Malé Asie. Podle známého dvouverší se přelo prý sedm obcí (Smyrna, Rhodos, Kolofon, Salamis, Chios, Argos, Athény) o to, která z nich je Homérovým rodištěm. Životopisné podání spojuje však slavného básníka jednoznačně s oblastí, v níž se stýkal iónský a aiolský živel, především se Smyrnou a Chiem.

Někteří badatelé poukazovali na rozličné nesrovnalosti a rozpory projevující se v líčení událostí před obléhanou Trójou i v podání dobrodružného návratu Odyssea. Soudili proto, že obě epické skladby vznikly jako soubor původně samostatných básní zaměřených k užším tématům trojského cyklu bájí. Jiné teorie hájily představu, že Homér byl jediným autorem Iliady a Odysseie. Objevilo se i mínění, že Homér vytvořil oba eposy na základě starších stručných verzí těchto básní. **(CT)**

Homérské (temné) období (1200 - 800 před Kristem)

Do Řecka přicházejí další kmeny = 1. řecká kolonizace Základním zdrojem **obživy** obyvatel bylo zemědělství, řemeslo a obchod. Začalo se rozšiřovat zemědělství, pěstovaly se olivy, vinná réva, aj. V řemesle se začalo používat těžené železo, vyvíjelo se hrnčičství, textil, koželužství, zpracování dřeva. Začala se rovněž vyrábět geometrická keramika. Tímto docházelo k majetkové diferenciaci. **(DJ)**

Hoplité

starořecký pěší bojovník, bojující ve formaci zvané falanga

Hoplité se rekrutovali ze svobodných občanů jednotlivých polis, kteří podléhali branné povinnosti. Hoplité býval vyzbrojen zhruba šest metrů dlouhým kopím určeným k bodání a mečem. Zpravidla měl bronzovou zbroj, která se lišila podle finančních možností jednotlivých vojáků. Součástí zbroje byla přilba, náhelenice a malý kulatý štít nazývaný hoplon. Tento štít se postupně zvětšil, což ovlivnilo taktiku. **(DJ)**

CH

Chrám

V Řecku byl chrám považován za sídlo boha. Řekové budovali chrámy obvykle na posvátném území, zvaném temenos či peribolos, které mnohdy bylo místem původního hradiště – Akropole. Každé větší řecké město (polis) mělo své temenos, případně akropoli. Nejznámější a nejslavnější z akropolí je Akropole aténská. Chrámy se však budovaly i na jiných vhodných místech (např. pahorky), kde průčelí chrámů nebo celá stavba mohla svým uspořádáním co nejlépe vyniknout.

Chrám sloužil k uctívání nejčastěji jednoho boha; takových byla v Řecku celá řada. Tak jako nebyla žádná přesná pravidla o určení či zasvěcení chrámů přidělením určitého typu půdorysového uspořádání určitému božstvu, nebyla ani žádná omezení o použití architektonických řádů pro stavbu chrámů. V Řecku bývaly chrámy často vystavěny tak, aby svou podélnou osou stály ve směru východ-západ, přičemž vchod byl umístěn v kratší stěně obrácené zpravidla na východ. Nejdůležitější bylo, aby se průčelí chrámu co nejvhodněji uplatňovalo. Proto je často chrám na pahorku, na náměstí apod. Uspořádání chrámů bývalo nejčastěji podélné. Jen výjimečně nalezneme jinou podobu u takových chrámů, jako je

Erechtheion na athénské Akropoli nebo kruhový Filipeion v Olympii. Naprosto mimořádný je Telesterion v Eleusíně, jehož vnitřní prostor nebyl vyhrazen pouze soše boha, ale určen jako shromaždiště pro několik tisíc účastníků mystérií. **(DJ)**

Příklady chrámů

Apollónův chrám v Korintu : Pozůstatky obrovské peristáze archaického Apollónova chrámu v Korintu (550 – 540 př.n.l.) se dosud tyčí na pozadí nevysokého pahorku jenž dominuje nízko položenému městu, které bylo v římském období přestavěno. Byl vybudován v dórském slohu. **(CT)**

Poseidonův v Korintu : Na starodávné posvátné půdě mysu Súnión se nacházejí pozůstatky opevněné svatyně vládce moří, boha Poseidóna. Po zničení Perskými válečníky roku 490 př.n.l. byl chrám znovu vystavěn (444 př.n.l.). Pracovali na něm pravděpodobně titíž architekti. Autor stavby byl pravděpodobně původem z íónských ostrovů a dbal na souhru světla a stínu. **(CT)**

Chrám Dia v Athénách : je ukázkou helénistické architektury, ačkoliv s jeho stavbou začal už Peisistratos. Bylo však několikrát přestavováno a dokončeno až ve 2. stol. n.l. . **(CT)**

Chrám bohyně Athény (parthenón) : Byl postaven v letech 448 – 438 př.n.l. podle Feidiova, Iktínova a Kallikratova projektu a je klasickým představitelem dórského stavebního řádu. Veškeré strukturní a dekorativní prvky byly založeny na složitých matematických výpočtech a architekti se pokusili vyjádřit harmonii proporcí, jak o ní při práci na svých sochách uvažoval již Polykleitos, a svým způsobem ji kodifikovat: kořeny tohoto hledání leží s velkou pravděpodobností ve filosofických sporech pythagorejců a anaxágorovců o pojetí všeobecné harmonie. Sloupové ohraničení chrámové cely s 8 x 17 sloupy na stylobatu o rozměrech přibližně 70 metrů na délku a 31 metrů na šířku zůstala dodnes prakticky nedotčena. Předšíň a zadní předšíň uvnitř chrámu byly navrženy s maximální úsporností, aby mohl být největší prostor věnován cele rozkládající se na východní straně a parthenónu, tzv. komnatě panen na západní straně. Chrámová socha bohyně Athény je 12 metrů vysoká, obklopující dvě řady sloupů, ve druhém sále, kde bývala původní, primitivní socha bohyně, stály čtyři íónské sloupy. To byl první příklad nekomfortního spojení dórského a íónského řádu v jediné stavbě, který potom další architekti často napodobovali. **(CT)**

I

Iónové

Jeden z hlavních kmenů ve starověkém řecku. Obývali Attiku a Eubóiu v Mykénském období. Na přelomu 2. a 1. tisíciletí také osídlili ostrovy Egejského moře a západ Malé Asie - Iónie. Iónové odvozovali svůj původ od Athéňanů. Používaly také společný Iónský dialekt. Kromě Iónů můžeme znát i Acháje, Dóry a Aióly. **(TD)**

Iónský sloh

Iónský sloh anebo **iónský styl** či **iónský řád** (v širším smyslu) byl jeden z architektonických stylů starověkého Řecka. Pojem íónský řád v užším smyslu označuje jen sloupový řád tohoto slohu, tedy íónský sloup.

Vzniknul pravděpodobně v maloasijské architektuře íónských řeckých osad. Je možno ho doložit už v 6. století př. n. l., ale až o století později se dostává na pevninu evropského Řecka. **(DJ)**

J

K

Klasické období : Historikové označují řecké období v době od odražení perského útoku proti Řecku vedeného Xerxem až po ovládnutí perské říše Alexandrem Velikým jako klasické. (449 – 338 př.n.l.)

Za Perikla dosahují Athény vrcholu ekonomické úspěšnosti a kulturní a umělecké dokonalosti. Expanzivní zahraniční politika však podněcuje po celém řeckém území nepokoje a odvetné akce proti athénské říši. Rivalita mezi Spartou, Korintem, Thébami a Syrákúсами vede ke třicetileté válce. Po několika zvratech ve vývoji Athény nakonec kapitulují a poslední desetiletí 5. století př.n.l. tráví pod krátkou nadvládou oligarchie. Do nového století vstupují Athény znovu jako demokratický městský stát. Sparta útočí na Persii a na kartaginské nájezdníky ze Sicílie, v ostatních oblastech Řecka zuří další války. Na několik desetiletí ovládne řeckou scénu Sparta, již o hegemonii střídavě připravují Athény a Théby, jejichž moc roste. V roce 356 př.n.l. si začíná Filip II. Makedonský soustavně podmaňovat Řecko, definitivně vítězí roku 338 př.n.l. u Chaironeie. Pod záštitou Makedonie se zakládá korintský námořní spolek a na území Řecka je opět nastolen mír. **(CT)**

Kleisthenés

Kleisthenés žil v 2. pol. 6. stol. př. n. l.. Narodil se v Athénách a byl řeckým politikem a zákonodárcem. Prosadil, po vyhnání Athénských demokratů, reformu ústavy. Oslabil aristokratickou moc nahrazením rodových fýlů uměle vytvořenými celky: Attika byla rozdělena na tři územní oblasti a každou z nich ještě na deset tryttie, jedna ze tří tritií, vždy z jiné oblasti, tvořila fýlu. Navíc nechal zvýšit počet členů v Athénské radě na číslo 500 a rozšířil jejich kompetenci na úkor sboru areopagu. **(TD)**

Kúros a Koré

- **Kúros**, známý také jako: „mladík milý bohům“, býval vždy zobrazován, jak nahý, s napjatými svaly, stojí v pozoru s rukama podél těla a s nohou lehce vysunutou vpřed.
- **Koré**, známá svým „archaickým úsměvem“, ve svém rouchu a s květinou nebo nádobou v ruce, jakoby připravená k náboženskému rituálu. **(TD)**

L

Linerární písmo B

průkazně nejstarším přežívajícím záznamem řeckého nářečí známého jako mykénština (jméno pochází od městského státu Mykény, kde kdysi vládl legendární král **Agamemnon**). Toto písmo bylo používáno cca mezi lety 1500 a 1200 př. n. l. a geograficky pokrývalo nejen ostrov Kréta, ale také jižní část kontinentálního Řecka. **(DJ)**

M

Malířství

Malířství je jedním z mnoha oborů výtvarného umění. Těch oborů je nesčetně mnoho, ale například mezi ně patří sochařství či grafika. Malířství je postup nanášení barev na různé povrchy. Jako například na zeď nebo plátno.

Město Míléto

Starobylé město na maloasijském pobřeží. V 1. pol. 2. tis. př. n. l. minójská obchodní kolonie, později město achajských Řeků. přelomu 2. a 1. tis. př. n. l. byl Míléto osídlen iónskými kolonisty, a již od 8. stol. př. n. l. jedno z hlavních obchodních center egejské oblasti s desítkami kolonií. Míléto je spojen i s počátky antické filozofie; působili zde Thalés, Anaximénés, Anaximandros a Hekataios. Jako centrum protiperského povstání byl Míléto zničen, na začátku 5. stol. však obnoven podle plánů architekta Hippodáma. Svůj význam si uchoval zvláště v době římské. **(DJ)**

Mínojská kultura

2500 př. n. l. – 1500 př. n. l. Název „Mínojská“ převzala od krále Mínoa. Paláce Knossos a Faistos byly centry této kultury. Zanikla společně s civilizací po vpádu Achájů z řecké pevniny. V této kultuře můžeme znát mytologii spolu v čele s bohem Zeusem, sídlícím na Olympu. **(TD)**

Mykénská kultura

17. – 16. stol. př. n. l., Mezi hlavní centra mykénské kultury jsou Mykény, Argos a Tiryns. Města muselo být alespoň zpočátku dost chudé a kulturně málo vyspělé. Snad s příchodem minojské kultury, když kontrolu nad námořní dopravou směřující na západ i na východ, dosáhly vrcholu své nádhery. Důkazy toho jsou bohatě vybavené hrobky a majestátní paláce.

Paláce byla centra dění, soustřeďovalo se tam hospodářství, inteligence, umělci atd.

Vliv mykénské zasahoval do celé Egejské oblasti a pronikal i na Kypr. Nálezy mykénské keramiky v egyptských hrobkách pomohly stanovit chronologii výrobků mykénských hrnčářských dílen. **(CT)**

Múzy

devět bohů umění. Múzy byli dcerami titánky Mnemosidy (paměti) a Dia. Představovali zdroj inspirace pro malíře, spisovatele i hudebníky. Lidé si je představovali jako panny žijící v lesích, a zobrazovali je, jak se drží za ruce a tancují, což mělo symbolizovat souvislost různých druhů umění. Múzy ztělesňovali nejvyšší intelektuální a umělecké snahy lidstva a lidé inspirovaní jejich typickými znaky byli povinni Múzy uznávat jako zdroj své kreativity. Na múzy dohlížel bůh Apollón. Nejznámějším potomkem se stal Orfeus (syn tháreckého krále Oiaga múzy Kalliopy).

Kalliopé – epická poezie, považované za nejdůležitější umění

Polyhymnia – sborová lyrika, hra na lyru

Terpsichoré – tanec a nenáročná veršování

Melpomené – tragédie,

Urania - astronomie, která pro starověké řeky měla moc interpretovat mytologii a poezii

Kleio – dějepisectví, ve starověkém Řecku byla schopnost vyprávět minulost považována za umění

Euterpe – lyrické básnictví, doprovodná hudba
Erato – milostná poezie, Římané ji spojovali s měsícem dubnem (měsíc milenců)
Thaleia – komedie, festivaly (CT)

N

O

Odyssea : Je starověký řecký epos, jehož autorem je pravděpodobně Homér. Napsány byly patrně v tzv. temném období řeckých dějin (1100 – 800 př. n. l.). Po celou dobu byly předávány pouze ústní tradicí, teprve v šestém století byly zapsány.

Odyssea je pokračováním neméně známého eposu Ilias. Hlavním hrdinou je zde Ithacký král Odysseus, který se vrací po Trojské válce domů. Do cesty se mu ovšem připlou bohy a živly, jež ho zavedou na vzdálená místa a cesta se tak ještě více prodlouží. . .

Eposy nám popisují tradice řecké kultury i náboženské představy. (CT)

Olympijské hry

Podle tradice byly roku 776 př. n. l. posvátné obřady a sportovní zápasy, které se konaly, poprvé slaveny jako olympijské hry. Olympiáda byla jednou z nejvýznamnějších soutěží antického světa. Zpočátku měla regionální charakter, ale postupně, na konci 8. stol. př. n. l., začali přijíždět účastníci ze vzdálenějších měst, a od 27. olympiády tu závodili atleti z řeckých kolonií v jižní Itálii a na Sicílii. Účast diváků přicházejících z celého řeckého světa propůjčovala Olympii velký kulturní a společenský význam.

Během konání Olympijských her byl dodržován mír.

Soutěžilo se v běhu, pětiboji, hodu diskem, hodu oštěpem, zápasem, závodem koňských čtyřspřeží a dvouspřeží, během těžkooděnců . . . atd. Postupem doby přibývaly další disciplíny.

Účastnit se mohli pouze svobodní občané řeckého původu, přihlížet mohl kdokoliv kromě žen. Ty v průběhu Olympijských her pořádaly vlastní soutěže.

Vítězové byli odměňováni vavřínovým věncem, měli právo dát si postavit své sochy, rodné obce jim prokazovaly čestné pocty. (CT)

P

Peisistratos

Tyran (neboli samovládce), který vládl v Athénách v 6. stol. př. n. l. Ač byl sám šlechtického původu, naklonil si venkovský lid zejména konfiskací půdy aristokracie. Podařilo se mu rozšířit politický vliv Athén, athénským řemeslníkům a obchodníkům zajistil nová zahraniční odbytiště a obchod všemožně podporoval stejně jako umění, vědy a náboženské slavnosti. Ve městech dal zbudovat vodovod a nové chrámy a podle tradice zapsat Homérovy eposy. Ačkoliv měl zejména mezi bohatou aristokracií své odpůrce, podařilo se mu upevnit vládu tak, že po něm mohli bez potíží nastoupit i jeho synové. (CT)

Peloponéská válka

Peloponéská válka mezi Athénami vedeným námořním spolkem a peloponéským spolkem, jehož vedoucím státem byla Sparta, probíhala v letech 431 př. n. l. až 404 př. n. l., byla

přerušena několika příměřími a skončila vítězstvím Sparty. Tato válka znamenala ukončení vrcholného období Athén a athénské demokracie a trvale otrásla celým Řeckem. Války se zúčastnily všechny řecké městské státy a válečné události zasáhly bezmála celý řecký svět. Moderní badatelé označují proto tento konflikt jako „antickou světovou válku. (DJ)

Peloponéský spolek

Athéňané se chopili příležitosti, která se jim naskytla, a v roce 478/7 založili společenství, jehož cílem bylo potrestání Peršanů za příkoří, jichž se dopustili vůči Řekům v době Xerxova tažení, a současně osvobození dalších řeckých obcí z perské nadvlády. Tato vojenská aliance byla nazývána „Athéňané a jejich spojenci“. Jelikož její pokladna byla umístěna v Apollónově svatyni v Délu je také obvykle označována jako délský námořní spolek. Finanční prostředky spolku spravovali zvláštní athénští úředníci, pokladníci Řeků. Kořist získaná v boji s nepřítelem nemohla být dostatečným zdrojem příjmů nezbytných pro vydržování spolkového loďstva. Proto byly spojenecké obce povinny odvádět pravidelný příspěvek, jehož výši stanovil athénský velitel Aristeidés. Byl určen podle velikosti a finančních možností jednotlivých členů. Převážná část obcí odváděla tuto daň v penězích. Některé větší polis dávaly, stejně jako Athény, k dispozici své lodě a posádky.

Ve spolkové radě měla každá členská obec jeden hlas, ale vedoucí postavení Athén bylo od počátku nesporné. Vrchní velení vojska bylo svěřováno athénským velitelům a byli odpovědní athénskému sněmu.

Protože Athéňané začali síly i finance spolku využívat čím dál více pro své vlastní záměry, postavili si proti sobě spoustu spojenců a společně s nimi rostla i nelibost Sparty, která poté vyklíčila v Peloponéskou válku. (CT)

Perioikové

Ve starověku obyvatelé okrajových oblastí Sparty. Žili v samosprávných obcích, zabývali se zemědělstvím, řemeslem i obchodem, mohli sloužit ve spartském vojsku; osobně svobodní, ale bez politických práv. Od zač. 2. stol. př. n. l. byly obce periodiků na Spartě nezávislé. (DJ)

Phytagoras

Narodil se na Samu, ale zhruba roku 521 emigroval do Krotonu v jihovýchodní Itálii. Jelikož Pythagoras po sobě nezanechal písemné dědictví, lze jeho nauku jen s velkými obtížemi oddělit od nánosů rozmanitých tvrzení, která mu připsali jeho pozdější stoupenci a životopisci. Přírodu pokládal Pythagoras za vyložitelnou prostřednictvím čísel, jejichž podrobný výzkum sám zahájil. Podnícen objevem numerického koeficientu určujícímu základní intervaly tónové stupnice povýšil matematiku na univerzální hodnotu, neboť v čísle spatřoval určující princip všeho jsoucna. Byl také členem tajného společenství, které se ujalo vlády nad městem. Avšak v polovině pátého století příslušníci nepřátelského hnutí vypálili v Krotonu tamního bratrstva a donutil Pythagora k odchodu do Metaponta, kde zemřel. Pythagoras přiznal lidské duši hodnotu, čímž zahájil posun zájmu filosofie od kosmu k člověku, v jeho duši spatřoval harmonizující princip. Ale tuto lidskou duši pokládal současně za těle znečištěné božství (vliv indického myšlení), odsouzené ke koloběhu reinkarnací, z nichž se může vyvázat rituální očištěním, spojenou s asketickou absencí a uctíváním Apollóna „Očistitele“. Tato spásná očista pak umožní duši dosáhnout konečné kosmické harmonie. (CT)

Parmenidés

Žil asi 510 př. n. l. – 450 př. n. l. Řecký filosof, z Eleje, fungující před sokratem. Jeden z nejvýznačnějších filosofů, nazýván také jako „otec filosofie“. Věnoval se otázce bytí. Založil Elejskou školu, kde se učil také Zenon a Melissos. **(TD)**

Polis

Znamená město, obec nebo městský stát. Slovo představuje typ starověkého řeckého městského státu, který se vyvinul v archaickém období. **(DJ)**

Poseidon

Poseidón je starořecký bůh moře a vody, jako živlu. Hned po narození byl svým otcem, Khronem, pozřen stejně jako jeho bratři a sestry. Jen Zeus přežil, a když dospěl, donutil svého otce všechny své sourozence vyvrhnout. **(TD)**

Ptolemaiovcí

Ptolemaiovcí (Lágovci) dynastie původně makedonského původu vládnoucí v Egyptě v letech 323 př. n. l. - 30 př. n. l. Ptolemaios patřil mezi sedm strážců a generálů Alexandra Velikého. Roku 305 př. n. l. se Ptolemaios prohlásil králem, později známý jako „Sotér“-vykupitel. Egyptský lid Ptolemaia brzy přijal jako nástupce faraonů nezávislého Egypta.

Q

R

S

Seleukovci

Seleukovci byli dynastií makedonského původu, která ovládala od roku 312 př. n. l. asijskou část říše Alexandra Velikého

Seleukos Níkátor, zakladatel rodu, byl jedním Alexandrových nástupců (tzv. diadochů), kteří v letech 321 př. n. l. – 301 př. n. l. uchvátili vládu v jednotlivých državách makedonské monarchie **(DJ)**

Solón

Solón (638 - 555 př. n. l.) byl slavný antický řecký básník a zákonodárce a státník v Athénách.

Zrušil otroctví pro dluhy a vykoupil za peníze státu mnoho Athéňanů. Rozdělil občany do čtyř tříd.

na základě ročního výnosu plodin; na tomto základě byla odstupňována občanská práva i povinnosti. Všichni občané se mohli odvolat proti rozhodnutí kteréhokoli úředníka na

občanském sněmu. Zavedl porotní soud. Prosadil jednotný systém měr a vah i další zákony regulující zejména majetkové a rodinné vztahy. **(DJ)**

Sparta

byla starověká řecká obec a hlavní město stejnojmenného městského státu, nazývaného rovněž **Lakedaimón**. Jeho teritorium zahrnovalo území Lakónie na jihu Peloponéského poloostrova. Sparta se ve starověku vyvinula v jedinečný militaristický stát, díky čemuž se povznesla k pozici vojenské a politické mocnosti Řecka, již si podržela po celé klasické období. Spartští občané nazývali svoji obec „přirozeným ochráncem Řecka“ a jejich králové věřili, že jsou potomky mýtického hrdiny Hérakla. V současnosti se poblíž původního antického sídliště nachází moderní Sparta **(DJ)**

Spatská Oligarchie

Svržena kvůli nespokojenosti se spatskou nadvládou Thébskou hegemonií

- **Oligarchie** – Vláda pouze několika osob (také „státní celek“)
- **Ve Spartě** – Vláda aristokratů (sociálně a politicky privilegovaní) **(TD)**

Spatská výchova

Výchova mladých Spartánů. Měla podobný charakter jako dospělých vojáků. Zásadní ve výchově byla zásada: "Zvítězit v boji a poslouchat". Spartané byli celé své mládí připravováni a cvičeni na vojenské úkoly. Chodili celý rok bosí a v oblečení z hrubé látky. Většinu času strávili ve svých vojenských oddílech (agelách), kde cvičili, sportovali a učili se číst a psát. Spartán musel mluvit prostě a stručně. Zkrátka lakonicky. Xenofón k tomu poznamenal: "Ve Spartě uslyšíš spíše promluvit kamennou sochu než chlapce". Takto vypadala výchova mladíků státem až do dovršení 20 let. Poté přešli mladí Spartané mezi dospělé vojáky. **(DJ)**

Stoicismus

Stoicismus byl filozofický směr, založený Zénonem z Kitia počátkem 3. st. př. n. l. Šlo o nejdůležitější a nejvlivnější směr helénistické filozofie, hlásilo se k němu velké množství vzdělaných mužů z Řecka i Říma. Období stoicismu trvalo až do roku 529 n. l., kdy císař Justinián I. nechal zavřít všechny pohanské filozofické školy.

Stoicismus vznikl zvláště z kořenů učení kynického. Stoikové se zabývali aktivním vztahem mezi kosmickým determinismem a lidskou svobodou, za cestu ke svobodě považovali život v souladu s přírodou. Učení stoiků znamenalo i pozdější filozofii, vliv stoicismu lze nalézt jak u křesťanských otců, tak i v dílech renesančních a novověkých myslitelů. **(DJ)**

T

Thales z Milétu : žil v Solónově době a narodil se pravděpodobně kolem roku 640 př. n. l. Hledal fyzikální vysvětlení přírodního dění. Země se podle jeho představ podobala polenu a spočívala na „pralátce všech věcí“ - na vodě. Pokud se země otřásala, nezpůsobil to Poseidon bésnící na mořském dně, nýbrž půda se pod nohama chvěla kvůli pohybům vody. Zatímco lidé a jejich vládci se považovali za vystavené na milost a nemilost moci osudu a občas vrtošivě se chovajícím bohům, které bylo třeba uchlácholit. Thales spoléhal na rozumem poznatelné, neměnné zákonitosti vesmíru. K výkladu světa používal namísto mytických představ vlastní rozum. Thales však přijímal myšlenku, že celý svět je plný bohů. Za příčinu každého pohybu nepovažoval bohy, ale duchovní síly. Proto byl podle něj i pohybující se magnetit obdařen duší. Mělo-li všechno, co se hýbalo, ba dokonce svět jako celek duši a božství, zůstávalo pro okázalý rej bohů jen málo prostoru. Písemné projevy Thales nezanechal. Byl znám jako astronom a geometr. Kromě toho působil jako politický poradce lýdského krále Kroisa.

Často se o něm vypráví anekdota, jak zamyšleně pozoroval hvězdy a nedopatřením spadl do nádrže na vodu, čímž si vysloužil výsměch jedné služky: „Vždyť ty ani nevidíš, Thalete, co ti leží pod nohama, a myslíš si, že můžeš poznat, co je na nebi?“

Thaletovy geometrické poznatky byly významné pro námořní plavbu a přinesly jí velký užitek.

Výroky připisované Thaletovi: „Z tlachavé řeči nikdy nepochází rozumný názor.“

„Hledej co je moudré a vybírej co je výborné. Zastavíš nezkrácený jazyk mnoha tlachavých lidí.“

„Křivá přísaha není horší než cizoložství.“ (CT)

Timokracie

Je ústavní forma, podle níž politická práva občanstva závisí na majetku a důchodu z něho plynoucím. Důsledkem jejím jest rozdělení občanstva v třídy majetkové s různým výměrem oprávněnosti. Nejznámější timokratickou ústavou byla Solónova v Athénách, v níž převládala zásada,

že občanské povinnosti odměřují se podle výtěžku z nemovitého majetku, načež tomu, kdo má více povinností, přísluší i větší míra práv občanských. Solónově ústavě blížila se Serviova ústava v Římě, která však záhy připouštěla i majetek movitý. (DJ)

Tyranida

Tyranové podporovali rozvoj staveb ve městě a hospodářství. Tyranidou se rozumí vládní zřízení, kdy vládne jeden člověk, nesvázan a neomezován nikým jiným. Kromě podobného názvu nemá nic společného s tyranii! Vládce se dostal k moci tak, že poštvál chudší společenskou vrstvu proti šlechtě a poté se nastolil vládcem. Vládce = tyran. (TD)

Titáni

Jsou první generací bohů, vládli vesmíru do té doby, než jejich vůdce Krona svrhl z trůnu Zeus. Titánů a titánek bylo dvanáct a všichni byli potomky Urana (nebe) a Gaii (Země). Válka mezi Kronem a Diem měla trvat deset let, po ní se potomci titánů zařadili mezi smrtelníky. Okeanos – Byl otcem všech vodních bohů a nymf kromě Poseidona. Byl to laskavý starý muž s dlouhým vousem a býčími rohy a zosobňoval řeku stejného jména, o níž se soudilo, že obklopuje zemi.

Tethys – Okeanova žena, dala život řekám v podsvětí, konkrétně řece Styze.

Krios -

eurybia -

Hyperion -
Theia -
Themis -
Iapetos -
Mnemosyné -
Kronos -
Rheia -
Koios -
Foibé -
(CT)

Uranos

Úranos (latinsky Caelus) byl v řecké mytologii první bůh nebes a nebe samo. Řecký výraz pro tohoto boha byl také výrazem pro nebe. Po prvopočátečním Chaosu se zmocnil vlády nad světem. Byl zrozen samotnou Gaiou - Zemí. Když Úranos ovládl svět, spojili se v manželství a z něho vzešly děti Titáni (**DJ**)

Z

Zeus: Vládce nebes, jeho bratři ,Poseidon vládce moří a Hádes vládce podsvětí, Byl pánem bouře, blesků, hromu, sněhu a krupobití. Jeho otec Kronos, poblázněný věštbou, která pravila že bude zabit svým synem všechny děti po narození požíral. Ale jeho matka Rheia místo Dia dala Kronovi zabalený kámen. Zeus byl ukrýván v jeskyních, korunách stromů a vychováván nymfami na Krétě, kam později odvezl Evropu a Kréťané na jeho počest uctívali kult býka. Poté co dospěl byla válka, jeho spojenci se stali kyklopové. Zeus donutil otce vyvrátit všechny své sourozence. (CT)